

Notitie

Volwaardig agrarisch bedrijf

Inleiding

Als iemand een nieuw agrarisch bedrijf wil beginnen, of een bestaand bedrijf wil overnemen en uitbreiden, kan het zijn dat dit niet eerder mogelijk is dan nadat het bestemmingsplan gewijzigd wordt. Als dat het geval is, bijvoorbeeld omdat er geen agrarische aanduiding in het bestemmingsplan is opgenomen, of omdat de aanwezige bouw mogelijkheden te beperkt zijn, kan de wijziging alleen plaatsvinden als aan een aantal voorwaarden voldaan wordt. Eén van de voorwaarden daarbij is dat het bedrijf een volwaardig agrarisch bedrijf is. Eén van de doelen van het bepalen van de mate van volwaardigheid is het voorkomen van misbruik van de vestigingsmogelijkheden van een nieuw bedrijf. Zo is het niet de bedoeling dat een nieuw bedrijf zich ogenschijnlijk ergens vestigt, terwijl het uiteindelijk alleen te doen zou zijn om een nieuwe (bedrijfs)woning in het buitengebied te kunnen bouwen, hetgeen niet wenselijk is. Verdere verstening van het buitengebied door nieuwe woningen past, op enkele uitzonderingen na, niet in het beleid van de gemeente Midden-Drenthe.

Maar het volwaardig zijn of niet levert tussen agrariërs en de gemeente op basis van de huidige regelgeving nog wel eens discussie op door het ontbreken van duidelijke toetsingskaders en een te beperkte definitie. Door deze discussie ontstaat tijdsverlies en dat is niet wenselijk. Er is behoefte aan duidelijkheid vooraf, zodat de aanvrager een goed gemotiveerde aanvraag om wijziging van het bestemmingsplan kan indienen, inclusief een onderbouwing van het volwaardig zijn, en het verzoek sneller beoordeeld kan worden.

Daarom is deze notitie opgesteld waarin een duidelijk toetsingskader is opgenomen omtrent de volwaardigheid. In uitzonderingssituaties kan het college voor individuele gevallen door middel van maatwerk van de in deze notitie genoemde toetsingscriteria afwijken. Deze criteria zullen worden verwerkt in de komende herziening van de bestemmingsplannen waar nieuwvestiging aan de orde is (onder meer het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe). Een afschrift van deze notitie zal ter informatie naar de raad gezonden worden.

Definitie volwaardig in bestemmingsplannen

In de bestemmingsplannen van Midden-Drenthe, met name de bestemmingsplannen Buitengebied Midden-Drenthe en Drentse Hoofdvaart, is op dit moment een definitie opgenomen van een volwaardig bedrijf. De definitie is *een (agrarisch) bedrijf waaruit een zelfstandig en reëel inkomen voortkomt voor minimaal één huishouden.*

Feitelijk is dit een te beperkte definitie zo blijkt uit de praktijk, omdat het slechts één aspect van het volwaardig zijn beschouwd, namelijk het bieden van voldoende inkomen, terwijl er nog een aantal andere aspecten bepalend zijn voor het al dan niet volwaardig zijn van een agrarisch bedrijf.

Aanvullen definitie

Het voorstel is om hieraan andere veel gebruikte toetsingscriteria toe te voegen en dit in de eerste herziening van de plannen mee te nemen. Tot die tijd passen we intern bovenstaande toetsingscriteria toe.

Nieuwe definitie

Onder een volwaardig agrarisch bedrijf wordt verstaan een bedrijf dat:

- 1. naar aard en omvang, en*
- 2. op grond van de arbeidsbehoefte*

als zodanig moet worden aangemerkt en waarvan de continuïteit ook op langere termijn (minimaal 5 a 10 jaar) gewaarborgd is.

Ad 1. De volwaardigheid wordt met name bepaald door

- a) De mate waarin het agrarische bedrijf voorziet in het hoofdkomen van het bedrijfshoofd. Dat wil zeggen een aanvaardbaar inkomen rekening houdende met investeringen, modernisering en uitbreidingen (let ook op punt 2.2!).
- b) De veebezetting.
- c) Het beschikbare grondareaal (eigendom/pacht/huur).
- d) De grootte, aard en inrichting van de bedrijfsgebouwen.
- e) De outillage van het bedrijf.
- f) De eventuele voorziene investeringen.
- g) De wijze waarop het arbeidsproces plaats vindt.
- h) De wijze waarop de verwerking en afzet plaats vindt.

Ad 2. De arbeidsbehoefte blijkt uit:

1. De mate van voldoende productieve werkgelegenheid.
Dat wil zeggen er is sprake van minstens 1 arbeidskracht die qua tijdsbesteding volledig/voltijds werkzaam is in het bedrijf. Tot 1999 gebruikten we de term VAK (Volwaardige arbeidskrachten) en later de term aje (arbeidseenheidsjaren), waarbij 1 aje 2000 of meer gewerkte uren is). Tegenwoordig kijken we naar mensjaren: is er minstens 1 mensjaar aan werk aanwezig of zal dat zijn op termijn. 1 mensjaar is 1700 werkelijk gewerkte uren, 2 is 3400 uren etc.
2. De toegevoegde waarde die het bedrijf genereert.
Er moet een bepaald niveau aan toegevoegde waarde zijn, wil het volwaardig zijn. Vroeger werd de NGE hiervoor gebruikt, die is vervangen door de SO (standaard opbrengst) en de bijbehorende SVC (Standaard Verdien Capaciteit). Deze valt af te leiden uit de Standaard Opbrengst (SO) die een bepaalde bedrijfstak met een bepaalde omvang in ha's met zich meebrengt, vermenigvuldigd met de Verdiencoëfficiënt (VC) van de SO-groep. Dus $SO \times VC$. Er zijn 5 klassen SVC, van zeer klein bedrijf, tot zeer groot bedrijf. Afhankelijk van deze groep ben je wat dit punt betreft, een volwaardig bedrijf of niet. Deze vijf klassen zijn hieronder nader uitgewerkt. Het SVC is een van de onderdelen voor het bepalen van de volwaardigheid.
3. Het hoofdberoep van het bedrijfshoofd moet agrariër zijn.

Dit blijkt onder meer uit de registratie in de CBS landbouwtelling, de huidige werkkring, etc.

4. De aanvrager moet helemaal beschikbaar zijn voor de uitoefening van het bedrijf.
5. Continuïteit van het bedrijf moet verzekerd zijn voor minstens 5 a 10 jaar.

Dit blijkt uit

- a. de opzet en omvang van het bedrijf,
- b. de leeftijd van de ondernemer,
- c. de vakkennis van de ondernemer,
- d. de opleiding van de ondernemer,
- e. de achtergrond van de ondernemer,
- f. de ervaring van de ondernemer,
- g. beschikbaarheid van een opvolger,
- h. de intentie waarmee de activiteiten gedaan worden,
- i. financiering van het bedrijf/akkoord van de bank met het bedrijfsplan.

Bedrijfsontwikkelingsplan

De aanvrager van een volwaardig agrarisch bedrijf zal bovenstaande in een bedrijfsontwikkelingsplan (BOP) moeten aangeven, zodat de gemeente kan toetsen of het daadwerkelijk een volwaardig agrarisch bedrijf betreft.

Toetsing door gemeente of externe Stichting

De gemeente toetst het door de aanvrager ingediend BOP. Indien dit wenselijk is, bijvoorbeeld vanwege de complexiteit van de situatie, kan de gemeente hiervoor de Stichting agrarische beoordelingen inschakelen. Deze stichting beoordeelt onafhankelijk of een bedrijf volwaardig is.

In uitzonderingssituaties kan het college voor individuele gevallen door middel van maatwerk van de in deze notitie genoemde toetsingscriteria afwijken.

Handleiding agrarische bouwaanvragen

Er bestaat sinds 1992 een 'handleiding agrarische bouwaanvragen en aanlegvergunningen'. Deze handleiding is inmiddels deels verouderd en door het gebruik van bovenstaande niet meer nodig.

Uitwerking Vijf klassen SVC

Zoals hierboven gesteld is, wordt bij de berekening van volwaardigheid van agrarische bedrijven niet meer van NGE uitgegaan, maar van SVC. Er zijn 5 klassen gedefinieerd op basis van het bedrag aan SVC. Afhankelijk van de klasse waar het agrarische bedrijf in valt, is er **voor dit onderdeel** sprake van een volwaardig of een reëel bedrijf (een bedrijf dat op termijn kan doorgroeien naar een volwaardig bedrijf):

1. < 25.000 euro: zeer kleine bedrijven
Deze bedrijven vragen voor de agrarische activiteit volgens de in gebruik zijnde standaarden een arbeidsinzet van maximaal 0,75 arbeidsjaareenheden (aje), tenzij de arbeid duidelijk minder efficiënt of tegen een lagere vergoeding dan gemiddeld wordt ingezet. **Dus niet volwaardig voor dit punt.**
2. 25.000-60.000 euro: kleine bedrijven
Deze bedrijven vragen voor de agrarische activiteit volgens de in gebruik zijnde standaarden een arbeidsinzet van 0,75 tot maximaal 1,5 aje, afhankelijk van de mate van automatisering en de efficiëntie waarmee de arbeid kan worden ingezet. **Dus mogelijk volwaardig.**
3. 60.000-100.000 euro: middelgrote bedrijven
Deze bedrijven zijn van dusdanige omvang dat voor ongeveer 1,5 tot 2,5 aje een gemiddelde toegevoegde waarde kan worden gerealiseerd. **Dus volwaardig.**
4. 100.000-250.000 euro: grote bedrijven
Deze bedrijven zijn van dusdanige omvang dat voor ongeveer 2,5 tot 5 aje een gemiddelde toegevoegde waarde kan worden gerealiseerd. **Dus volwaardig.**
5. >= 250.000 euro: zeer grote bedrijven
Deze bedrijven kunnen aan meer dan 5 aje arbeid bieden tegen een gemiddelde vergoeding. **Dus volwaardig.**

NB Hierbij moeten ook de overige aspecten van volwaardigheid beoordeeld worden, de SVC is slechts 1 van de vele aspecten.

Michiel de Heer
27 augustus 2014